

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-12-16
Besvaras senast
2022-01-21

Till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:221 Fördraget om icke-spridning av kärnvapen

Den 4–28 januari 2022 hålls den tionde konferensen angående fördraget om icke-spridning av kärnvapen (NPT). Konferensen, som hållits vart femte år sedan 1975, syftar till att utvärdera hur avtalet efterlevs.

Det är nu 76 år sedan atombomberna fälldes över Hiroshima och Nagasaki, men kärnvapen är fortfarande en viktig del i många länders försvarsdoktrin. Sverige har ett förflutet av aktivt arbete för nedrustning i allmänhet och kärnvapenavrustning i synnerhet. Genom Sveriges historia av militär alliansfrihet finns en unik röst som bör användas än tydligare för en global kärnvapennedrustning.

Samtidigt som det är positivt att konferensen blir av, efter att först ha planerats genomföras för nästan två år sedan, skapar pandemin fortsatt uppenbara problem för dess genomförande. Civilsamhällsorganisationers möjlighet att delta är kraftigt begränsad, vilket riskerar att försvaga diskussionerna, utvärderingen och den demokratiska kontrollen. Konferensens utformning blir därför viktig för att den inte ska utvecklas till ett alltmer elitistiskt evenemang.

Kärnvapenfrågan är alltså högst aktuell inom säkerhetspolitiken. Den spända relationen mellan Ryssland och Nato riskerar att bidra till en ökad tilltro till kärnvapnens avskräckande förmåga med upprustning och terrorbalans som följd. I sin årsbok för 2020 konstaterar fredsforskningsinstitutet Sipri att även om antalet kärnvapen minskar något i världen så fortsätter alla stater som innehar kärnvapen att modernisera sina vapenarsenaler. Att USA och Ryssland som tillsammans innehar 90 procent av alla kärnvapen fortsätter att modernisera sina stridsspetsar skapar osäkerhet i omvärlden. Till det kommer den tilltagande oron för Nordkoreas och Irans försök att skaffa och utveckla kärnvapenförmåga.

Överenskommelser om kärnvapenfria zoner är ett av de allra mest effektiva verktygen mot kärnvapen och mot kärnvapenspridning. Om länder kan vara förvissade om att andra stater inte håller kärnvapen dämpar det viljan att skaffa egna. Stora delar av världen omfattas redan av kärnvapenfria zoner eller zoner fria från massförstörelsevapen. Det gäller exempelvis Latinamerika, Afrika, Centralasien och Antarktis. Vänsterpartiet har flera förslag för att utveckla det nordiska samarbetet med samma mål. Sverige bör arbeta för att såväl Norden och Arktis som Östersjön blir kärnvapenfria zoner. Ett viktigt initiativ är att

inrätta en kärnvapenfri zon i Mellanöstern. Redan 1995, vid NPT-konferensen, beslutades att Mellanöstern skulle göras till en zon fri från kärnvapen och andra massförstörelsevapen. I dag vet vi att Israel har kärnvapen och att Nato placerat kärnvapenstridsspetsar i Turkiet. Den bristande implementeringen av en zon i Mellanöstern lär bli en fråga vid denna översynskonferens.

Inför konferensen har regeringen lanserat Stockholmsinitiativet där 16 länder från olika delar av världen deltar för att blåsa nytt liv i diplomatin, stärka icke-spridningsfördraget NPT och se till att utvecklingen på vägen mot nedrustning går framåt.

Så länge stormakter och försvarsallianser bygger sin säkerhetspolitik på kärnvapenavskräckning hotas mänskligheten av en total förödelse. Fördraget om ickespridning av kärnvapen kan användas som ett verktyg för att styra säkerhetspolitiken bort från avskräckning, även om det också kritiserats för att cementera skillnaderna mellan stater som har kärnvapen och de som inte har. Vänsterpartiet förväntar sig att Sverige deltar engagerat och driver på för att de officiella kärnvapenstaterna tydligt ska nedrusta sina kärnvapen, vilket just fördraget stipulerar.

Med anledning av detta vill jag fråga utrikesminister Ann Linde:

1. Förutom att ministern och regeringen driver Stockholmsinitiativet, vad är Sveriges nationella prioriteringar gällande kärnvapennedrustning?
2. Hur kommer det sig att det i Stockholmsinitiativet saknas en punkt om kärnvapnens humanitära konsekvenser, och hur avser ministern och regeringen att driva att dessa viktiga aspekter återfinns under konferensen samt i dess slutdokument?
3. Avser ministern att på NPT-konferensen lyfta vikten av kärnvapenfria zoner och den bristande implementeringen av en sådan i Mellanöstern?
4. Hur avser ministern att implementera Stockholmsinitiativet och stärka mobiliseringen kring nedrustning?

.....

Håkan Svenneling (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck